

de vida robusta (també en el roms de Meglen i el de Macedònia), i citant-ne idiomàtica fraseologia, hiafeix que també es troba en el napol *sanatus* i el campid. *samidozu* id.; confirmat com a genuí en el Campidano per MLWagner (*Dix Et Sdo* II, 382), amb cites literàries, i fent notar que SANITOSUS està documentat en recensions d'Oribasí (S. VI)

N ha quedat algun representant ací i allà en parlars de França. el tolosà Goudoullí (c. 1610) emprà *sanitous* «sain, salubre», id en el Llemosí, «plein de santé»; Gers *sanetous* «sain, aèrè (lieu)», i alterats per la influència del fr. mod *santé*: Cahors *santous*, llem *santous*, b llem. *sontou*, petig *santous* «sain, robuste», «bon pour la santé»; i en fi *santeux* en tres o quatre parlars de l'Alta Borgonya (Mâcon, Bresse Loughannaise etc.); veg les cites que queden disperses en el FEW XI, 185b31-33, 36-38, 59-61, en fi hi ha *sanitous* «sain, bien portant» en una petita zona gascona entre el Bearn i la Chalosse (Lespy-R).

*Sanitari* [Lab 1888] *Sanitejar* [1868, DAG] *Sanar*, del ll SANARE 'guarir, curar' [Llull]: «si són malalta, porà m sanar», *Blanq* (NCL I, 124 1; també II, 62 64), *sanat* 'guarir', *Lleg Rim Sev*, v. 474; «seran tas plagas sanades», Reixac (Q, 63 27), «adore-us, refugi de natura humana / oh pous d'aygua santa --- que ls lebroso sana» Jaume d'Olesa, a. 1515 (JMBover, *BiEscrBal* II, 19) *Sanable* (DTo. 1647), *msanable* *Sanació* [S. xv, DAG]. *Sanadura* [Escrig]. *Sanament* [JMarc, JnEsteve, DAG] *Sanattu* [Lab 1840], *santuu* [DAG]. *Sanatori* [c. 1900, eds tardanes de Lab, Bulb, Vogel]. *Sanejar* [1851, Escrig]; *sanejable*, *sanejament* + *Sanivol* 'sanitós' and (*carn, menjar*, DAG)

*Sanar* en l'acc. 'castrar' s'explica des del punt de vista del criador i l'home rústic: només els animals capats donen ple rendiment de carn, i en especial només la truja incapacitada per a la procreació dona carn bona per al consum: per això els notes antics reglaments legals obligaven a vendre la de truja no sanada entre les carns menys bones, en taules a part «En les taules --- que són devés l'Esglea de Sta. Maria, se deven vendre moltons --- en les altres taules que són del altre lats --- se deven vendre les carns dels bocs e de les cabres, e de les oveyles, e de truja que no sia sanada, e tota altra carn lobada o mortaina», *CostTort* IX, xvi, § 1, Ol, 406, ross. (Alart, DAG), com observen Escrig i molts altres *sanar* en aquest sentit, encara que aplicable a tota mena de mascles, es diu més del porc que de cap altra bèstia; apareix també l'a 1289 *sanatz* en (els Costums de) Miravet (veg *TORO*, *BABL* VI, 68); «si la truja era sanada a la teta, o si porcelerà, o si no era sanada ---», ross, a 1303 (*InvLC*, s. v. *teta*).

*Sanar* 'castrar' resta d'ús general a tot el domini central, mall. (BDLC IX, 191), civ. (PzCabr), pall (Tor, 1932); ribag BDC VI, 21; cf encara BDC III, 109, XII, 145, XVIII, 144; XIX, 203), comú amb algun parlar de França (Berry) i en bastants del Sud, Centre i Nord d'Itàlia (REW, 7566), fins a l'Adriàtic (*sanà* «castrar»; Servigliano, *ARom* XIII, 265) i els Alps

(Val-Anzasca *sanà*) Se n'ocuparen ja Spitzer (*Kat Etym*) i Gysling (*Val-Anz*: *ARom*. XIII, 182); assenyalant la mateixa evolució semàntica en l'al *heilen*; insostenible, ja fonèticament (no sols per la a) l'etimologia CIRCINARE d'AMALcover (BDLC XIII, 120-1). *Sanador* mall, val etc.; BDC XIX, 203 (Alcover, Escrig). *Sanada* 'acció de sanar' mall. (Alcover). *Sanar* [BDC XIX, 203].

*Sanicula*, herba umbel·lífera («*symphytum tertium*», DTo. 1647; Lab), pres del b ll. *sanicula* (ja 1555 en el cast. Laguna, fr. *sénille*, -icle, REW, 7576); potser és herba semblant *sanadella*, veg Masclans, que sembla ser diferent de la *sanamunda* i de l'*herba-sana* (vegeu compostos).

*Sanut* peix 'Labrus mixtus', *AlcM*; BDC XI, 70, on es localitza a Eiv. i se cita en un doc. mall. de 1578 i un de Pollença, de 1361,, on va mencionat entre oblades i llampugues; més aviat que derivat de *sà* deu ser manllevat d'Itàlia, on *zannuto* és 'vistent per una *zanna*', *zanna* 'dent grossa, sobretot d'animals', tots dos ja medievals (*sanna* i *sannuto*, S XIV, Petrocchi; cf el nom del famós venecià *Marino Sanuto*); mot provinent del longob. i a-al. ant. *zan* 'dent' (al. *zahn*, b-al. ant i neerl. *tand*, ags *tōth*, angl. *tooth*); no he vist el peix ni en tinc descripció però el nom ll. *labrus* indica un morro prominent i per consegüent un aspecte «zannuto».

*Ensanir*; ross. + *assanir* 'sanejar': «van fer la *Sanya* per *sanir* el terme» (El Soler, 1960).

*Insà* [com ant., Lab 1840], pres del ll. *insanus* 'foll'; *insània*, *insanitat* *Vesània* [Lab. 1888, «vess-»], pres del ll. *vesania* id, deriv. de *vesanus* 'boig furios'; *vesànic*: «Oh joves --- / que ara meditau corpresos / quimeres hiperbòries / --- / l'Esfinx --- / que posa obscur lo clar / i per profundes / vol vendre coses térboles, / jovent, aqueixa copa d'art *vesànic* / i subtils filtres, llança-la!», Costa (*Horacianes* XII, 51)

*Malsà* [fi S. XIII, *CostTort*.]: «en les taules de la carniceria --- appellades taules de bocs, se deven vendre les carns dels bocs e de les cabres --- e de truja que no sia sanada e tota altra carn lobada --- tota carn mesella e corrompuda o *mal sana* --- no deu ésser posada ni venuda ---», «totes carns, exceptades meselles o corrompudes o *mal sana*» (Ol., p. 406, IX, XVI, §§ 1 i 2). «En quant al terreno de Albons és --- *mal sà* en temps de arrossos, per la putrefacció de las aigües embassades en lo estiu», B. de Maldà (*Excurs*, p. 128)

*Ressanar* «resseguir el daurat per cobrir els trossos que han quedat sense daurat», «terme de dauradors» (DAG), *ressana* «tros que es té de ressanar» (id); *ressanament* *Sobresanar* [Lab. 1840; DAG]. «--- aqueixa regle que lo bon cirurgià té en curar una plaga, que per ésser perfectament guarida e no *sobresanada*, és a ell necessari de obrir bé aquella --- per manera que tota la corrupció --- n'isque ---» a. 1412, disputa de Jeroni de Santa Fe contra els jueus (Villanueva, *Vl Lit* xv, 340) *Subsanar* [Belv.].

CPT.: *Sanagrills*. *Sanapoc* *Sanatruges* [Lab. 1840; BDC XIX, 203] i com a nom d'un instrument [que durien els sanatruques], 1697, DAG *Sanaverros* (BDC